

Asia: VN/31665/2021

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelma 2021-2027

Lausunnonantajan lausunto

1. Ohjelman strategia

Ohjelman strategia on kattava ja tasapainoinen esitys eri toimien suhteen paneutuen alan keskeisimpiin ongelma-kohtiin ja kehityshaasteisiin. Strategian valmistelua on ohjannut Kotimaisen kalan edistämishjelma, joka asettaa kansalliset tavoitteet kalan kulutuksen kasvulle ja erityisesti kotimaisen kalan käytön lisäämiselle. Kotimaisen kalan edistämishjelman lisäksi tässä ohjelmassa tehdyt valinnat perustuvat yhdessä sidosryhmien ja tutkimuksen kanssa työskentelyyn kalatalouden nykytila-analyysiin, SWOT-analyysiin ja tulevaisuusskenaarioihin. Asetettu strategia vastaa kattavasti kalatalousalan keskeisimpiin kysymyksiin, joita ovat mm. (kotimaisen) kalan käytön lisääminen, kestävä kasvu, alkutuotannon edellytysten turvaaminen, uudistuminen ja innovaatiot. Ohjelma sisältää uusia nostoja, kuten rahoitusvälineitä ja eläinten hyvinvointiohjelma

Strategia on laadittu huolellisesti ja eri toimintalinjojen SWOT-analyysissä tuodut asiat vastaavat myös aluehallinnon näkemyksiä. Ohjelman strategisena valintana on vahva panostus kalavarojen hallintointiin ja yhteisen kalastuspolitiikan valvontaan.

Strategiassa on huomioitu myös Leader-pohjainen, alhaalta ylös -periaate, joka on tuonut lisäarvoa kalataloudelle aktivoiden ja neuvoen paikallisia toimijoita, joiden mahdollisuudet toimia yhä enemmän digitalisoituneessa yhteiskunnassa voivat olla rajalliset.

"Ympäristön ja kalakantojen tilan parantaminen"- kohdassa mainitaan mahdollisuus käynnistää hankkeita esimerkiksi liittyen kalojen lisääntymisalueiden kunnostuksiin tai uhanalaisten lajien suojeluun: Onko EMKVR-varojen kohdistaminen kalataloudellisiin kunnostuksiin ja uhanalaisten lajien suojeluun todella tarpeen? Kunnostuksiin saa tällä hetkellä rahoitusta useammalta taholta ja alalla tapahtuu paljon ilman EMKVR-varojakin. Voisiko EMKVR-varoja kohdistaa enemmän elinkeinokalatalouden ympäristöongelmia palveleviin tutkimushankkeisiin esim. vesiviljelyn päästöongelmat? Tai kalastuksen kalastuslupien-saanti-ongelman ratkaisemiseen?

2. Kaupallinen kalastus ja kalavarojen tilan parantaminen sekä kalastuksen valvonta ja tiedonkeruu (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

Kotimaiseen kalaan ja kalastukseen liittyy huomattavia kasvun mahdollisuuksia. SWOT analyysissä on tunnistettu oikein asiaan liittyvät tarpeet, kuten alan jatkuvan uudistumisen tarve, hylkeiden ja muiden kalastukselle vahinkoja aiheuttavien eläinten aiheuttama ongelma sekä pienimuotoisen kalastuksen kannattavuuden parantaminen. SWOT –analyysin perusteella tehdyt valinnat ja perustelut ovat oikeaan osuneita ja hyvin kattavasti analysoituja.

Yksityisille vesialueille kohdistuvien kalastuslupien saatavuuden parantaminen: Tärkeää, että keskeinen ongelma kalastuksen osalta on tunnistettu. Eri asia onko kalastuslupien saatavuuden parantamiseen selkeitä ja toteuttamiskelpoisia toimia. Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa määritetään kalastuslain mukaisesti kaupalliselle kalastukselle hyvin soveltuvat alueet, jota voidaan pitää kaupallisen kalastuksen sijainninhjaussuunnitelmana. Pitäisikö kalatalousalueista ja käyttö- ja hoitosuunnitelmista olla maininta strategiassa?

Kalaleaderien rahoituksen turvaamiseksi mahdollisimman laajalla alueella rahoitusta tulisi siirtää erityistavoitteesta “Vesiympäristön biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen edistäminen” paikalliseen kehittämiseen

3. Kestävä vesiviljely sekä jalostus ja kauppa (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

Vesiviljelyn osalta on positiivista, että ohjelmakaudella on mahdollista rahoittaa vesiviljely-yritysten toiminnan monipuolistamista myös muihin vesiviljelylajeihin, kuten uusiin kalalajeihin, leviin ja simpukoihin.

Kalanjalostuksen osalta nähdään positiivisena, että myös yritysten tutkimus- kehitys- ja innovaatiohankkeita voidaan tukea. Pakkaus- ja logistiikan tukimahdollisuuden johdosta toimialalla voidaan löytää myös ympäristön kannalta entistä kestävämpiä ratkaisuja / toimintamalleja. Mekaanisesti eroteltu kalanliha (ruodoton kalamassa) mahdollistaa pitkälle jalostettujen kuluttajatuotteiden kehittämisen erityisesti nyt vähemmän käytetyistä kalalajeista (särkikalat, pienikokoinen muikku).

Tähän toimenpiteeseen tulisi lisätä mahdollisuus tukea yleishyödyllisiä investointeja vesiviljelyalueiden toimintaympäristön ja vesiviljelyyn liittyvän infrastruktuurin kehittämiseksi. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi purkupaikkojen yhteydessä olevat useiden vesiviljelytuottajien käyttämät tilat tai laitteet. Viestintä ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen on tärkeä osa kotimaisen kalan kulutuksen lisäämistä.

Panostukset rehun ravinnekuormituksen vähentämiseksi sekä logistiikan päästöjen vähentämiseksi olisivat vaikuttavia ympäristötoimia. Esimerkiksi kunnostustoimiin on mahdollista hakea rahoitusta muista lähteistä.

4. Kalatalouden paikallinen kehittäminen (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

Paikalliset Kalaleaderit edistävät EMKVR-ohjelman ja kotimaisen kalan edistämishjelman jalkauttamista alueilla yhdessä aluehallinnon kanssa. Kotimaisen ja paikallisen kalan käytön lisäämiseksi paikallisen kehittämisen tulisi kattaa mahdollisimman suuri osa Suomea. Lisäksi kansallinen verkosto helpottaa ja kehittää toimintaryhmien työskentelyä. Kalatalousviranomaisen haluaa ilmaista huolensa rahoituksen riittävydestä.

5. Meripolitiikka (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

Kalatalousviranomaisen pitää meripolitiikan SWOT -analyysia, siihen liittyviä valintoja ja perusteluja ja niiden rahoitusmahdollisuuksia oikeaan osuneina ja riittävän suuruisina. Meripolitiikan osalta ohjelman rahoitusmahdollisuudet liittyvät meriosaamiseen, merialueen valvontaan liittyvään yhteiseen tietojenvaihtoympäristön kehittämiseen ja yhteistyöhön rannikkovartiostotoiminnoissa. Ohjelmassa on tunnistettu myös uusia ympäristöhaasteita; esim. vedenalainen melu sekä uusien meriympäristölle haitallisten aineiden määrän kasvu Itämeressä ja ajankohtaisia toimintaympäristön muutoksia kuten COVID-19-pandemian seurauksen vaikutukset ja viranomaistoiminnan resurssien riittävyys.

6. Muu palaute

-

Kalliokoski Okku
Varsinais-Suomen ELY

Oikari Tuomas

Varsinais-Suomen ELY - Varsinais-Suomen, Pohjois-Savon ja Lapin ELY-
keskusten kalatalousviranomaisten yhteislausunto